

מראי מקומות - קידושין פ"א

שמא יבא בעלה, והרמב"ם ס"ל דאימת בעלה עליה אפי' אם אין חשש שיבא לשם. וכ' שיש נפק"מ בזה, דאם היא יודעת דבעלה בעיר רק דאין שייך שיבא תוך זמן טומאה, לפי רש"י אין היתר של בעלה בעיר, ולפי הרמב"ם יהי' היתר. וכן יש נפק"מ אם היא במקום שאין הבעל יודע שהיא שם, דמצד אימת בעלה עדיין י"ל שאימת בעלה עליה, אבל אינו צריכה לחוש שמא יבא, שהרי אינו יודע שהיא שם (אבל החיד"א עצמו חולק עליו בביאור המח', וס"ל דאף הרמב"ם ס"ל כרש"י). ולדינא, ע' אגרות משה (אה"ע ד', ס"ה, ז') שנקט כטעם רש"י, ולכן כ' דהיכא שיודעת שלא יהי' בעלה יכול לבוא, יהי' בזה איסור יחוד.

(ה) **בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד-פרש"י**, דאין חוששין להלקותו, דמסתפי מבעל שמא אתי. ותמה תוס', הא מבואר בהמשך הסוגיא דהיכא דבעלה בעיר מותר לגמרי, דהא הק' הגמ' על ר' יוסף דאמר שקולו דרגא מתותי ביבי מהא דבעלה בעיר, ואם כל הנפק"מ הוא לענין מלקות, א"כ מה הק' הגמ'. ולכן פי' תוס' דבאמת היכא דבעלה בעיר מותר להתייחד. וליישב פרש"י, כ' הפני יהושע דודאי ר' ביבי בלא"ה לא הי' מייחד עם אשת ר' יוסף, אלא דלחומרא בעלמא אמר שקולו דרגא, משום דגייס בה ושמא אתו להתייחד. וקו' הגמ' דכיון דבעלה בעיר, א"כ ליכא חששא כ"כ אף אם עברה ונתייחדה משום דמירתתה מבעלה, כ"ש שאין להחמיר כ"כ משום חשש יחוד. עוד תי' הרד"ל דבעלה עמה ממש מודה רש"י דאין חוששין כלל ליחוד [וק', דאם בעלה עמה ממש, א"כ אין כאן יחוד כלל, ואולי י"ל דכוונתו משום חומרא דרב הג"ל דבשני אנשים איכא יחוד אם אינם כשרים, וחשב שהם אינם כשרים, וצ"ע]. עוד הק' האחרונים על רש"י, מה שייך כאן לומר דאין מלקין אותו ע"ז, הרי אמרי' לעיל דבאשת איש אין מלקין על היחוד כלל, וא"כ מה מוסיף בזה דבעלה בעיר. וכ' המהרש"ל דמה דאמרי' לעיל דאין מלקין בא"א, היינו דוקא אותה, אבל אותו מלקין, משום דמאן ידע דמשום אשה זו לוקה, ועפ"ז מיישב פרש"י, דבעלה בעיר אף אין מלקין אותה

(א) **התם כי היכי דניהוו עליה סהדי- העיר האילת השחר**, למה צריך ב' עדים לזה, הרי לכאור' להעיד אם בא עליה לענין להשקותה הוא ענין של איסורים, וע"א נאמן באיסורים. ותי' דחיישינן שמא הבעל או שניהם יכחישוהו, וע"א בהכחשה לאו כלום הוא.

(ב) **והא מר הוא דאמר בכשרים שפיר דמי- כ' המהרש"א דע"כ היו עם רב ור' יהודה עוד אנשים אחרים**, דאל"כ מה הי' ק' לו, הא בדרך היו וא"כ היו צריכים שלשה. וע"ע באילת השחר מש"כ בזה. עוד יש להעיר, למה הק' לו ממה שאמר לענין דכשרים שפיר דמי, הי' יכול להק' מהמשנה, דאשה א' מותרת להתייחד עם ב' אנשים. וכ' הרד"ל דרצה לכבדו לומר למדתנו רבנו, או שר"ל דרב עצמו לא החמיר טפי מהמשנה כ"כ, רק לומר דמתני' מיירי דוקא בכשרים, אבל עכ"פ כשרים מותרים.

(ג) **מי יימר דבכשרים כגון אנא ואת, אלא כגון מאי, כגון ר' פפי וחביריו- ע' בר"ן (לג. בדפיו) שכ' דמה דהרמב"ם כ' סתם דלא תתייחד אשה א' אפי' עם אנשים הרבה, ולא כ' דדוקא בפרוצים הוא, היינו משום דס"ל דמה דאמר רב מדינא קאמר, וא"כ אין דין משנתנינו נוגע למעשה, דאין כשרים היום, ולכן השמיטו הרמב"ם. אלא דהק' דא"כ למה פסק הרמב"ם הא דלקמן דאנשים מבחוץ ונשים מבפנים, הרי אי"ז נוגע א"כ מותר לאשה א' להתייחד עם אנשים הרבה, וזה שייך רק אם אשה מותרת להתייחד עם כשרים. והר"ן עצמו כ' דבאמת מעיקר הדין מותר בסתם אנשים, ורב ור' יהודה החמירו על עצמן ממדת חסידות.**

(ד) **בעלה בעיר אין חוששין לה משום יחוד- פרש"י**, דמסתפי מבעל שמא אתי. ולשון הרמב"ם (אי"ב כ"ב, י"ב) הוא "מפני שאימת בעלה עליה". וע' בשו"ת ברכה (להחיד"א, אה"ע כ"ב) שהביא מהידי אליהו שביאר שיש מח' בין רש"י והרמב"ם, דרש"י ס"ל דההיתר דבעלה בעיר הוא משום דמירתתי

לידי עבירה, אז אין מלקין. אבל בפתח פתוח, יסוד ההיתר הוא דאי"ז נחשב מצב של יחוד בכלל, ולכן שפיר הוי מותר לכתחלה.

(ח) **שקולי דרגא מתותי ביבי- העיר החזו"א** (אה"ע ל"ד, ב') שהיא היתה יכולה להעמיד הסולם שם, וא"כ מה מהני מה שהי' נוטל מפניו. וכ' דלכאו' משמע מזה דאם האשה מאחרי דלת נעולה בפני האיש, אפי' אם האשה יכולה לפותחה, מ"מ אי"ז איסור יחוד, וסיים בצ"ע [אולם, לפי מה שהבאנו לעיל מהפנ"י, דלא מעיקר הדין עשה כן, אלא לחומרא בעלמא, אולי אין ראי' כ"כ].

(ט) **שאני ר' ביבי דשושבינתי' הואי וגייסא בי- העיר הבינת אדם** (שעת בית הנשים, י"ז), כיון דההיתר של בעלה בעיר הוא כמש"כ רש"י, דמסתפי שמא יבא הבעל וימצאם עושים מעשה זנות, א"כ מה לי אם לבו גס בה או לא [ואולי הי' שייך ליישב, דאם לבו גס בה, חיישין שמא הגייסות שיש בהם יהי' עדיף מן היראה, ויבואו לידי עבירה]. וביאר, דאין ההיתר של בעלה בעיר משום שמא יבא הבעל בשעת ביאה וימצאם, דא"כ ודאי לא יהי' חילוק בין לבו גס בה או לא. אלא הביאור הוא, דהיראה הוא, שמא יבא בעלה וימצאה מתייחדת עם איש זר, ואז יחשוד אותה שמא זינתה, דאל"כ למה מתייחדת עמו, ושמא יחקור אותה ויוודע לו האמת, ולכן אמרי' דאין חוששין בכה"ג שיבואו לידי איסור. אבל היכא שלבו גס בה, אף אם יבא הבעל וימצאם במצב של יחוד, לא יחשוב שזהו דבר זר, וא"כ שפיר יש לחוש שמא תזנה עמו (ולכן כ' דה"ה אם בעלה נתנה רשות ללכת לבית פלוני, אפי' אם אין לבו גס בה, שיהי' איסור להתייחד עמו אף שבעלה בעיר, כיון שאינו חושדה בזה שהיא מתייחדת עמו). ולענין אם

יש היתר של פ"פ לרה"ר היכא דלבו גס בה, ע' בחלקת מחוקק (כ"ב, י"ג) שכ' דנראה דבלבו גס בה אסור גם בפ"פ [ולכאו' נראה לפי מה שהבאנו לעיל מהבינת אדם, דהאיסור דלבו גס בה הוא משום שלא יחשונה בעלה על מה שהיא מתייחדת עמו, א"כ לכאו' אי"ז שייך לענין פ"פ, ויש לעי' בזה]. אולם ע' בט"ז (שם, ח') שכ' לחלוק על החלק"מ, דהא בעלה בעיר הוא חמור טפי מפ"פ, וא"כ אין להביא ראי' מזה לזה, וע' באג"מ (אה"ע ד', ס"ה, ט') איך שביאר דברי החלק"מ.

(אולם ע' בב"ח [אה"ע כ"ב, ב'] דדייק מדברי הטור שם, וכ' שכן מדוייק מדברי הרמב"ם, דס"ל דבאשת איש אין לוקין כלל, אבל מדברי רש"י דייק דבאמת באשת איש הוא לוקה, רק היא אינה לוקה משום לעז בניה, וכדברי המהרש"ל). והט"ז (אה"ע כ"ב, ז') כ' דמה דאמרי' דא"א אין מלקין אותו, היינו רק היכא שיש לה בנים, דשייך החשש לעז, אבל היכא דאין לה בנים, שפיר מלקין אותה, ולכן היכא דבעלה בעיר אף בכה"ג אין מלקין אותו [אלא דלכאו' ק"ק, דאולי מעוברת, ולזה ודאי יש לחוש שמא מוציא לעז על בניה, וצ"ע].

(ו) **פתח פתוח לרה"ר אין חוששין משום יחוד- יש לעי', מה נחשב פתוח, האם צריך להיות פתוח ממש, או האם סגי במה שאינה נעולה. וע' בפתחי תשובה (אה"ע כ"ב, ח') שהביא מש"כ בשו"ת רעק"א ובבית מאיר דצריך להיות הדלת פתוח ממש, אולם הביא מש"כ בשו"ת הרשב"א דסגי אם אינו נעול, וכ' דט"ס הוא. ושוב הביא הפ"ת משו"ת רדב"ז דג"כ הביא שו"ת הרשב"א זה, ולא כ' דט"ס הוא. וע"ע באגרות משה (אה"ע ד', ס"ה, ד') שכ' דאפי' אם הדלת נעולה כשאר הדלתות, אלא דהדרך הוא דכשארם נוקף על הדלת או מצלצל על הפעמון אז בא מי שהוא בפנים ושואל מי הוא, וכששומע שא' ממכיריו הוא (או אף אינו מכירו ממש) הוא פותח הדלת, בכה"ג ליכא איסור יחוד כשהוא בזמן שבאין סתם אינשי לבית אף כשלא הודיעו מקודם.**

(ז) **פתח פתוח לרה"ר וכו'- דייק האבי עזרי (אי"ב כ"ב, י"ב) דמשמע דאף רש"י מודה דפתח פתוח לרה"ר הוא מותר לכתחלה, ומהכ"ת לו לחלק בין בעלה בעיר (דס"ל לרש"י דאסור לכתחלה כנ"ל) ובין פתח פתוח. וביאר האביע"ז שיש חילוק יסודי בין הפטורים, דהא הפטור דבעלה בעיר הוא באמת חידוש גדול, הרי איסור יחוד הוא איסור דאורייתא, מהכ"ת לחדש דכיון דהאשה מירתת דלכן אין כאן איסור. ולכן י"ל דס"ל לרש"י דאה"נ, ודאי יש כאן האיסור דאורייתא של יחוד בתקפו אף היכא שבעלה בעיר, רק דמלקות אינן בשביל שעברו באיסור יחוד, אלא משום שלא ירגילו לעבירה, ובבעלה בעיר, דאין שייך כ"כ לבוא**

לאו דוקא, וה"ה שאר קרובות [וכן משמע מל' התורה ש, דכ' שאר קרובות], וכ' דלכך שפיר לגלג אותו תלמיד על ר' טרפון שלא הי' רוצה לייחד עם כלתו, שהרי באמת מותר מעיקר הדין (ע') לקמן בזה).

(ד) **עם אחותו- פרש"י**, לפרקים. וביאר האג"מ (אה"ע ד', ס"ד, ג') דלפרקים היינו כמו דירת אורח, דהיינו, שצריך להיות ניכר שבא שם רק בתורת אחר, ואז יכול להיות שם אפי' לכמה לילות, כל זמן שהוא ברגילות לאורחים ידידים להשהות שם. אבל אם בא בגדר ובאופן שנראה שהוא דר שם, אסור אפי' מיד.

(טו) **ואפי' עם בהמה- כ' הרא"ש** (כ"ד) דקיי"ל כר' אסי כנגד שמואל, ואע"ג דכל הני אמוראי דבסמוך היו מחמירין אפי' בבהמה, איכא למימר דמחמירין על עצמן, והמחמיר תבוא עליו ברכה.

(טז) **הזהרו בי מפני כלתי, ליגלג עליו אותו תלמיד- לכאו' יש לתמוה**, למה לגלג עליו, הרי יחוד עם כלתו אסור מעיקר הדין. וכ' הרש"ש דגם בכלתו מותר. אולם ע' באגרות משה (אה"ע ד', ס"ג) דמבואר דלא כחלינהו לעיני דיצר הרע אלא לקרובים שלא ע"י קידושין, אבל כלתו כדהוה הוה, ודלא כרש"ש. והוא הביא מהעזר מקודש דתי' דמיירי דבעלה הי' בעיר, ולכן מדינא הי' מותר.

(ז) **עם אשה ותנוקת שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה- ע' בעזר מקודש** (אה"ע כ"ב, א') דכ' להסתפק אם אמרי' דה"ה מי שמייחד עם אשה ועם א' מהקרובות שמותר יחוד עמהם, האם מותר בכה"ג, וכמו תנוקת, שהרי גם אצלה אין שייך החשש שמא יבא לפתותה, או דלמא יש לדקדק מהא דכ' חז"ל דאשתו משמרתו, משמע אשתו דוקא, אבל שאר קרובות יש לחוש שמא מחפין עליו [אולם צ"ע הסברא לחלק בין תנוקת ובין אחר, ולא כ' כלום ע"ז] [עזר צע"ק, לפי מש"כ הריטב"א לעיל (פ:) דטעם דבי' נשים אסורים אינו משום שמא יפתה שניהם, אלא משום שהם מחפין זע"ז, א"כ מ"ש דתנוקת שאין מוסרה עצמה לביאה, מה בכך, וצ"ע].

(י) **הרחמן יצילנו מיצר הרע- כ' המהרש"א** דאף דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, מ"מ הבא ליטהר מסייעין לו, וכמו דאמרי' לעיל דאלמלא הקב"ע עוזרו לא יכול לו.

(יא) **סליק וקא יתיב בגוי'- פרש"י**, להמית את עצמו. וכ' העיון יעקב דמזה יש ללמוד דכה"ג, שעושה משום תשובה, לא הוי בכלל מאבד עצמו לדעת, ואפי' בעבירה שאין עליה חיוב מיתה, שאפי' אם עשה המעשה ממש, הרי היא זונה פנוי', וכ"ש לפי מה דמשמע מלשון הגמ' דבאמת לא בא עליה, והי' צריך תשובה רק על מה שהרהר לעשות המעשה. וכ"כ בהגהות הרד"ל כאן, דכיון שעשה כן לשום כפרה, אי"ז אסור משום מאבד עצמו לדעת, וע"ש שהביא עוד ראיות לזה.

(יב) **איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו, על דבר זה ידו כל הדווים- כ' המהרש"א** דמבואר בנזיר דאיסי קאמר דקרא זה איירי בחתיכה מב' חתיכות, וכ' דניחא לפ"ז מה שאמר כאן דעל דבר זה ידו כל הדווים, דהא נקבע איסורא, ועל דבר זה ידו שצריך נשיאות עון, אבל לא בחתיכה א', שאין בה נשיאות חטא כלל.

(יג) **מתייחד אדם עם אחותו וכו'- פרש"י**, משום דאהנו בי' אנשי כנסת הגדולה דלא מגרי בקרובתא (וע' בתוס' הרא"ש, שפי' כן רק על מה שאי' דמתייחד עם אחותו, אבל לגבי מה דדר עם אמו ובתו לא כ' כן [ולכאו' ק"ק מה דרש"י פי' כן על אמו ובתו, דהי' יחוד מותר בהם מן התורה, וצ"ע]). והק' תוס' הרא"ש, איך עקרי' איסור דאורייתא דיחוד אחותו מאנשי כנה"ג ואילך. וביאר, דכיון דמצינו בתורה דיחוד מותר עם אמו ובתו, ע"כ היינו משום דאין יצר הרע שליט בהו. וא"כ, כיון דאזל לי' יצר הרע משאר קרובות, ילפי' מאמו ומותר להתייחד עמהם (אבל אינו מותר ממש כאמו, דבאמו אין בה גרירת היצר הרע כלל). (ועפ"ז מובן מש"כ באג"מ [אה"ע ד', ס"ד, א'] דהיתר זה שייך גם בגר שנתגייר עם בתו, דאף דמדינא אינם קרובים, אבל כיון שהוא ענין טבעי, וגם אצלם אין שייך היצר הרע, ממילא מותר להתייחד עמה). וע"ע ברש"ש דכ' דאחותו

דבת בתו דומה לבתו, דמסתמא הכל משום
חיבת קורבה הוא.

יח) וזה וזה כדי שיהיו שדים נכוננו ושערך צמח-
פרש"י בין לל"ק ובין לל"ב, דתנוקת בעינן
שדים נכוננו בסימני נערות בסימני שבדדים.
והק' ע"ז התוס' רי"ד, דאינו נראה שיהיו
שדים נכוננו לבת ט' שנים, ולכן הוא פי' דזה
וזה קאי אבת י"ב ובן י"ג, דהיינו דצריך
שדים נכוננו בבת י"ב, ושער צמח לבן י"ג.

יט) שקלי' לבת ברת', אותבוה בכנפי' - ע' בבית
שמואל (כ"א, י"ד) שהאריך בדעת הפוסקים
שהתירו לחבק ולנשק בת בתו, אבל לא כ'
מהו הדין בבת בנו. וכ' הערוך השלחן (שם,
י) דכ"ש בת בנו. אולם ע' באגרות משה
(אה"ע א', ס', ואה"ע ד', ס"ג) שכ' שיש
מקום להחמיר בבת בנו, דאולי ע"ז בא
להרהר על כלתו (משא"כ בבת בתו, דבבתו
ליכא חשש הרהור), וכ' דבעל נפש יחמיר,
אלא דאין למחות ביד המקילין (אולם בח"ד
כ' דמנהג העולם להקל בזה [וכמדומני ששמעתי
מהרה"ג ר' ישראל רייזמן שליט"א דר' משה עצמו הי' נוהג להקל בזה
ולנשק בנות בניו]).

כ) לא סבר לה מר דמקדשא- תמה האגרות משה
(אה"ע א', ס', ד"ה ולמה), מה לי דהיתה
מקודשת, אפי' בלא הקידושין היתה ערוה
דבת בתו שהיא עליו בשריפה, ומה נתוסף
במה שהיא נתקדשה. וביאר דכיון דעכשיו
יש לה בעל, א"כ עכשיו מחשב על אשה זו
שיש חיובים, שצריכה לשמש עם בעלה,
ולכן אולי יבא ע"י כן להרהור. והפני יהושע
כ' שיש לחוש למראית עין, דאולי יש מי
שיודע שהיא א"א, אבל אינו יודע שהיא בת
בתו (משא"כ אם חושבים שהיא סתם פנוי',
אי"ז איסור כ"כ). וע"ע במש"כ המקנה
בביאור דברי הגמ', וכנראה דכוונתו הוא
דכשחז"ל נקרינהו לעיני' דיצר הרע לקרובים,
היינו היצר הרע שבא מחמת קורבא, אבל לא
ביטלו היצר הרע לאותה הקרוב מכל וכל [כ"ג
בכוונתו, ולכאו' יצא מזה חומרא גדולה, למשל שיהי' אסור להתייחד
עם אמו אם היא אשת איש, וע"ע בזה].

כא) מר נמי עבר לי' אדשמואל וכו' - פי' הבית
שמואל (כ"א, י"ד), דסבר ר' חסדא דבת בתו
אינו כבתו, ולכן גם אצלה שייך האיסור
להשתמש באשה. אבל ר' אחא ס"ל כאידך
דשמואל, דהכל לשם שמים, וא"כ נלמד מזה